

Joutsan kunnan jätteenkuljetus- järjestelmäselvitys

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Projekti Joutsan kunnan jätteenkuljetusjärjestelmäselvitys

Projektinro 1510088033

Tilaaja Joutsan kunta

Asiakirja Loppuraportti

Päiväys 4.6.2025

Tekijä(t) Jade Skog, Essi Rännäli

Tarkastaja Essi Rännäli

Disclaimer

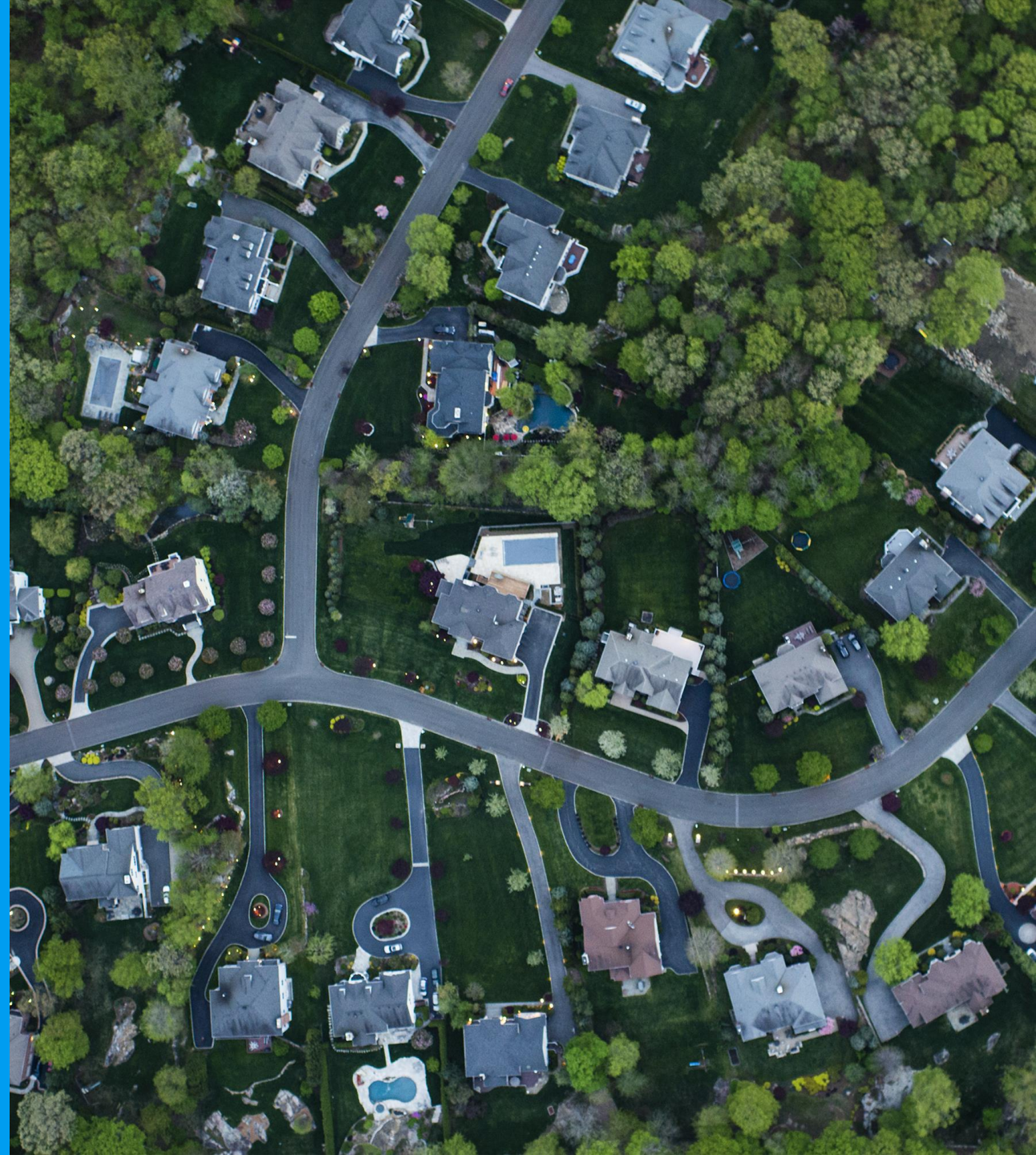
This report has been prepared based on an agreed scope of work for the exclusive use and benefit of the addressee(s) and solely for the purpose for which it is provided.

This report includes material furnished by persons/entities other than Ramboll and is being provided for informational purposes only and without any representation or warranty, expressed or implied, by Ramboll or any other person or entity as to its accuracy, completeness, appropriateness or otherwise, and without any responsibility on the part of Ramboll or any other person or entity to revise or update the report or any information or analysis contained in within.

Unless express prior written consent, no part of this report should be reproduced, distributed or communicated to any third party. Ramboll does not accept any liability if this report is used for an alternative purpose from which it is intended, nor to any third party in respect of this report.

This report and any rights related, is subject to the terms and conditions set forth within the Finnish General Conditions For Consulting 2013 edition, and all terms and conditions incorporated therein by reference.

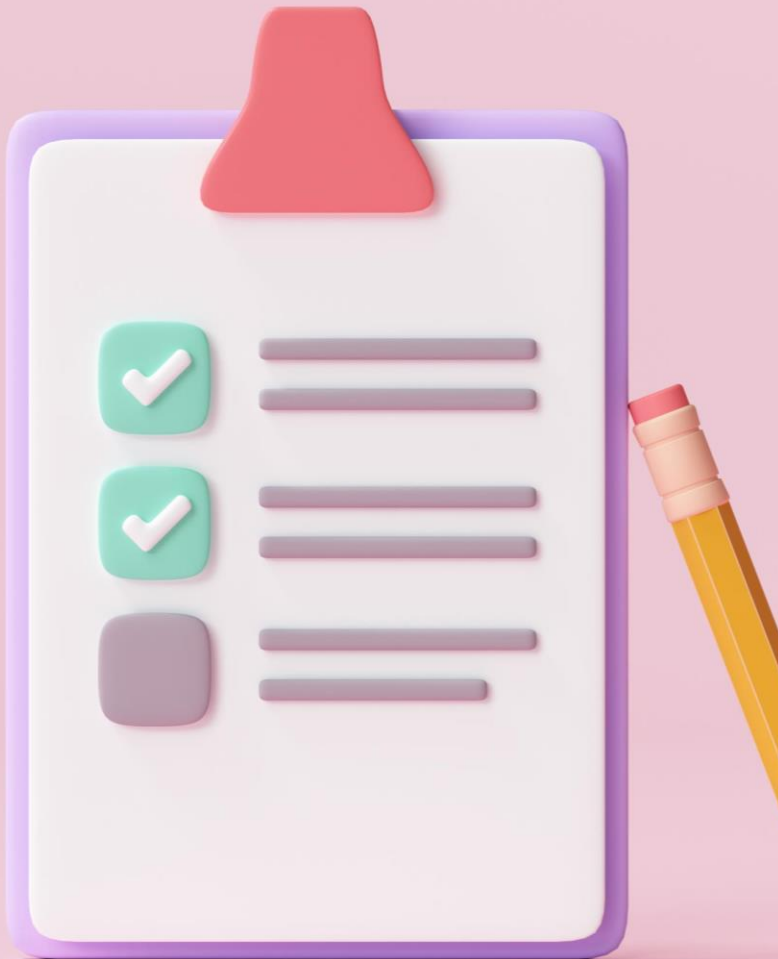
The statements and conclusions expressed are those of the project team and should not necessarily be regarded as stating an official position of Ramboll.

Sisältö

1. Selvityksen tausta ja tavoitteet
2. Aineisto ja menetelmät
3. Kuljetusjärjestelmien nykytilanne ja alueen erityispiirteet
4. Tulokset
5. Jätelain ehtojen arviointi
6. Johtopäätökset

1. Selvityksen tausta ja tavoitteet

Selvityksen tausta ja tavoitteet

- Selvityksessä tarkasteltiin, täyttyvätkö jätelain 35 §:n ja 37 §:n mukaiset ehdot Joutsan kunnan alueella.
- Selvityksen tarpeen taustalla oli jätelain uudistus. Kunnan on järjestettävä vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvän jätteen jätehuolto.
- Jätehuoltovelvollisuus koskee jätteiden keräystä, kuljetusta ja käsittelyä.
- Kunta voi laissa säädettyjen edellytysten täytyessä päättää, että asuinkiinteistön haltija järjestää sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetuksen itse sopimalla siitä suoraan kuljetusyrityksen kanssa.
- Selvitystä voidaan hyödyntää päätöksen tukena lautakunnassa päätettäessä kunnan jätteenkuljetusjärjestelmästä
- Selvityksessä tarkasteltiin sekalaista yhdyskuntajätettä. Sakokaivo- ja umpikaivolietteiden tyhjennykset eivät sisältyneet tähän tarkasteluun.

Jätelain edellytykset kuljetusjärjestelmille

Molemmat kuljetusjärjestelmät:

1. Kattavuus
2. Luotettavuus
3. Kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot

Kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta koskevat em. lisäksi seuraavat vaatimukset:

1. Edistääkö nykyinen järjestelmä jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa?
2. Tukeeko järjestelmä jätehuollon alueellista kehittämistä?
3. Aiheuttaako nykyinen järjestelmä terveys- tai ympäristövaaraa?

Nykyisen kuljetusjärjestelmän säilyttämisen vaikutusten myönteisyys kokonaisuutena:

1. Kotitalouksien asema
2. Yritysten toiminta
3. Viranomaisten toiminta

2. Aineistot ja menetelmät

Aineistot

Aineistona käytettiin parasta ajantasaisinta tietoa, jota kerättiin:

- Joutsan kunnan perusmaksurekisteristä,
- jätteenkuljetusyrityksien tyhjennyspisterekistereistä,
- jätehuollon toimijaosapuolille (jätteenkuljetusyritykset ja viranomaiset) kohdennetuilla sähköpostikyselyillä sekä kohdennetuilla puhelinkeskusteluilla,
- julkisesti saatavilla olevia tilastoja ja tietokantoja.

Menetelmät

Selvityksessä analysoitiin nykyistä kiinteistön haltijan kuljetusjärjestelmää jätelain 37 § ehtojen mukaisesti seuraavasti:

Kuljetuspalveluiden kattavuus

- Tyhjennyspisteiden maantieteelliset sijainnit (bufferitarkastelu 500 m)
- Astioiden lukumäärä alueella
- Astioiden tyhjennysmäärät alueella

Kuljetuspalveluiden luotettavuus ja jätehuoltomääräysten noudattaminen

- Reklamaatiot
- Kyselyiden tulosten analysointi

Kuljetuspalveluiden kohtuullisuus ja syrjimättömyys

- Hinta-analyysit
- Kyselyiden tulosten analysointi

Kunnallisen toimivuuden edistäminen ja alueen kehittäminen

- Kyselyiden tulosten analysointi

Ympäristö- ja terveysvaikutukset

- Päästöjen arviointia yleisellä tasolla
- Reklamaatiot eri toimijoille

Kokonaismyönteisyys

- Kotitaloudet: palveluiden kustannukset ja valinnanvapaus
- Yritykset: kuljetusjärjestelmän muutokset toimintaan
- Viranomaiset: valvonta ja siitä aiheutuva työmäärä

3. Kuljetutusjärjestelmän nykytilanne ja alueen erityispiirteet

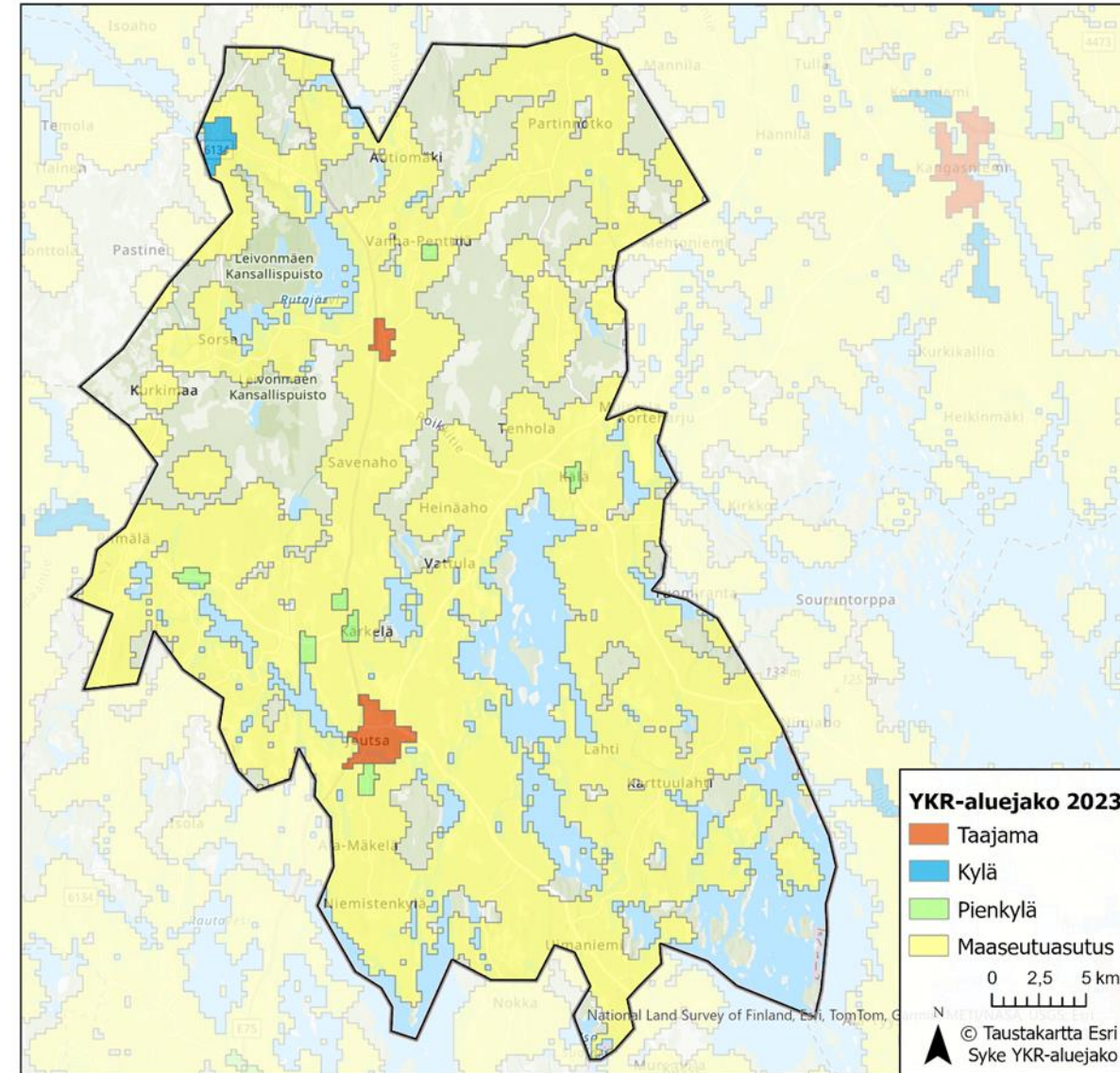

Kuljetusjärjestelmän nykytilanne

- Sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetus järjestetään tällä hetkellä kiinteistön haltijan järjestämä (jätelaki (646/2011) 37 §)
- Kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueilla asiakas voi valita, minkä jätehuoltopalveluja tarjoavan yrityksen kanssa tekee jätehuoltosopimuksen.
- Joutsan kunnan alueella toimii tällä hetkellä neljä jätteenkuljetusyritystä

Alueiden erityispiirteet

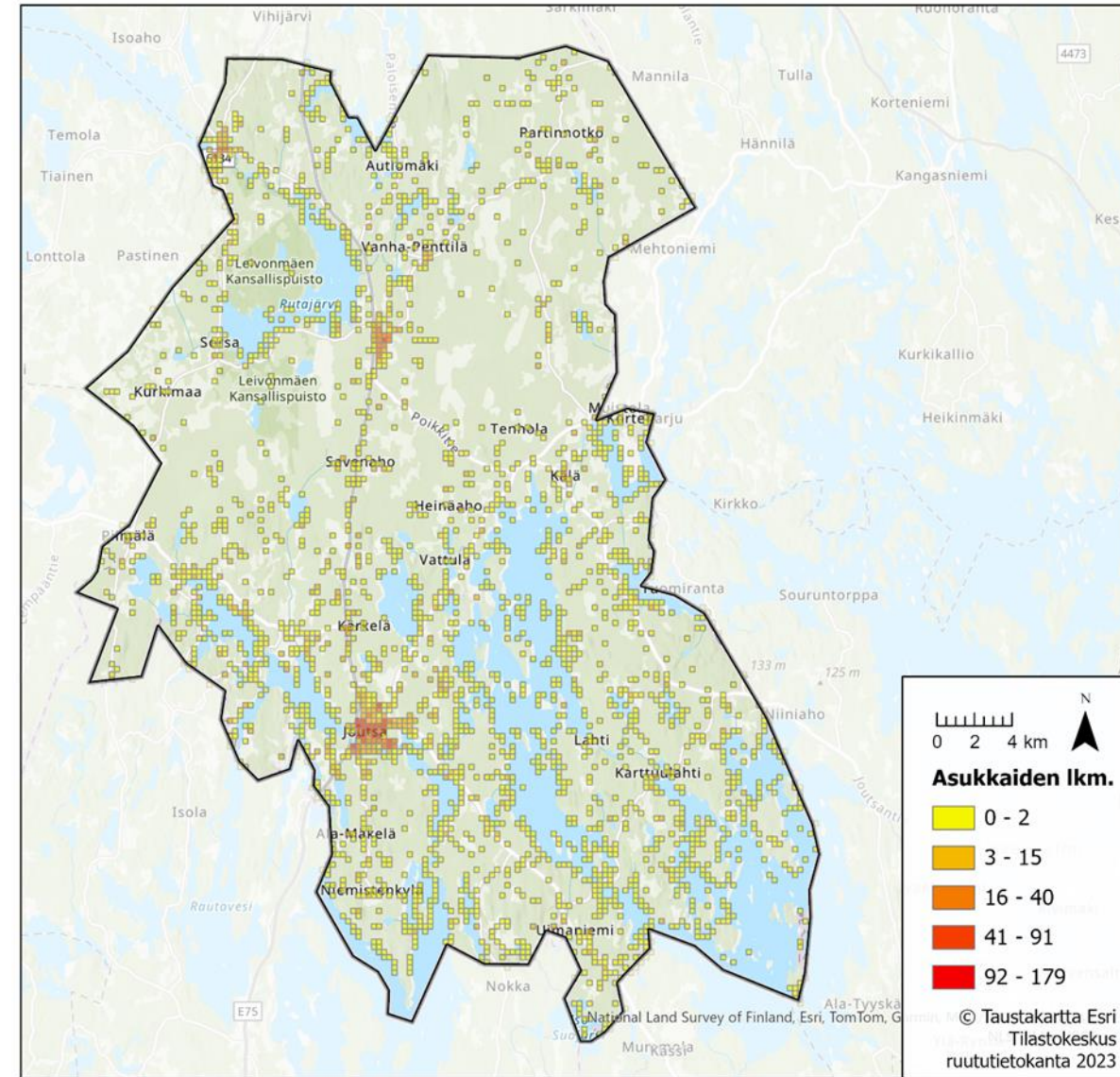
- YKR-aluejakoja ovat taajamat, kylät, pienkylät ja maaseudun harva asutus.
- Kylämäistä yhdyskuntarakennetta kuvaavan aluejaon tavoitteena on esittää taajamien ulkopuolisen haja-asutusalueen rakennus- ja asutustihentymät, jotka perustuvat vakituiseen asutukseen.
- Kylät on jaettu kahteen luokkaan, 20–39 asukkaan pienkylät sekä yli 39 asukkaan kylät.
- Harvaan maaseutu-asutukseen kuuluvat ne alueet, jotka eivät kuulu taajamiin, kyliin eivätkä pienkyliin, mutta joissa on vähintään yksi asuttu rakennus (=väestöä) kilometrin säteellä.
- YKR-ulkopuoliset alueet ovat alueita, joissa ei ole vakituisesti asuttua rakennusta kilometrin säteellä.
- Joutsan kunnan alue on YKR-aluejaottelun mukaisesti pääasiassa maaseudun harva asutusta.

Kuva: YKR-aluejaottelu Joutsan kunnan alueella.

Alueiden erityispiirteet

- Kuvassa on esitetty tarkastelualueen asukastiheys (hlö/km²), missä keltaisen ja oranssin eri sävyt kuvaavat alueita, joilla asukastiheys vaihtelee 1–40 asukkaaseen neliökilometriä kohden.
- Punaisen värisillä eri sävyillä on esitetty alueet, joilla asukastiheys on 41–179 asukasta/km².
- Joutsan kunnan koko on noin 1100 km² ja alueella on noin 4100 asukasta.
- Alueen väestöntiheys on noin 4,72 as/km² (koko Suomi 18,3 as/km²).

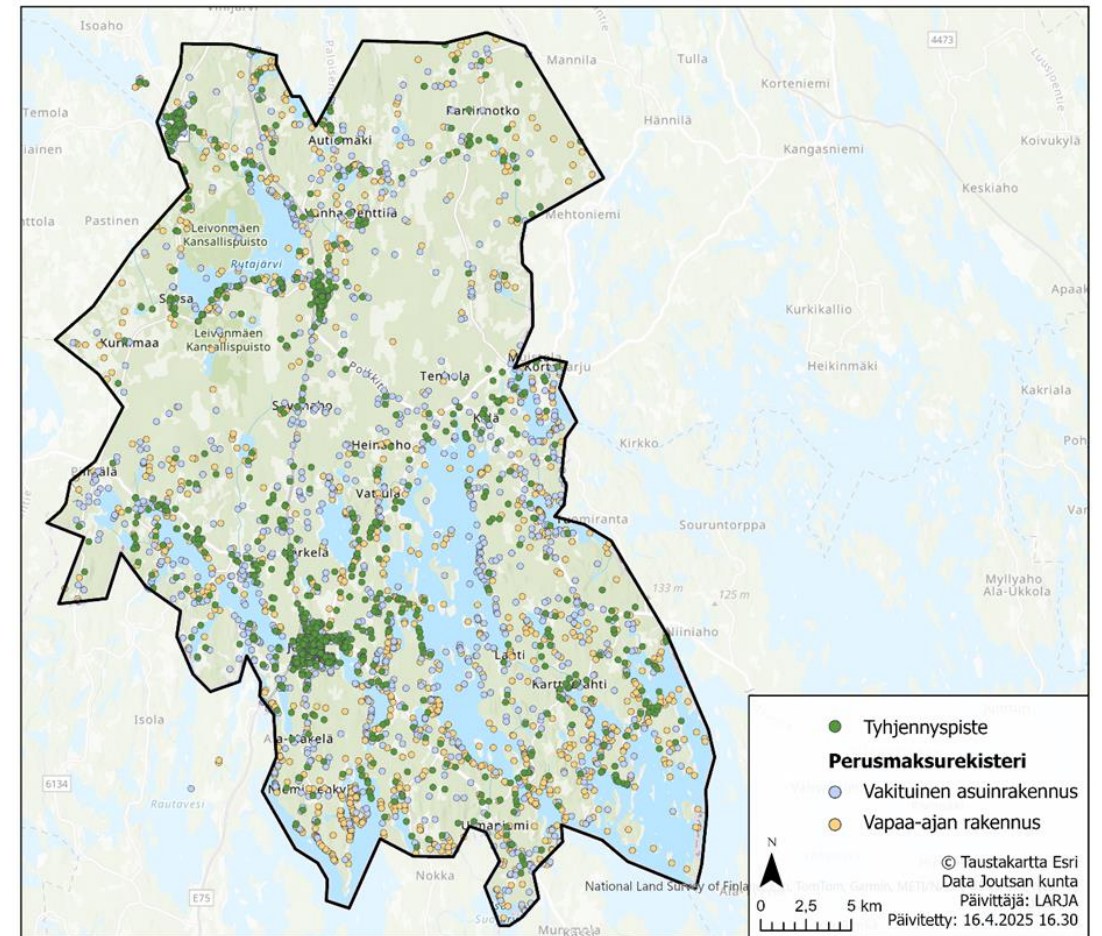

Kuva: Joutsen kunnan asukastiheys (km²).

4. Tulokset

Kattavuuden arviointi

- Kattavuutta on arvioitu analysoimalla kunnan perusmaksurekisterin sekä kuljetusyritysten tyhjennyspisterekisterin tietoja paikkatiedossa.
- Perusmaksurekisterin mukaan tarkastelualueella on 2824 kpl vakituksia asuinkiinteistöjä, joista 33 % on taajamassa, 4 % kylässä, 4 % pienkylässä ja 54 % maaseudulla ja 5 % YKR-alueen ulkopuolisella alueella.
- Tämän lisäksi alueella on 3212 kpl vapaa-ajan asuntoja, joista 4 % on taajamassa, 1 % kylässä, 1 % pienkylässä, 79 % maaseudulla ja 15 % YKR-alueen ulkopuolisella alueella.
- Perusmaksurekisterissä ei näy kiinteistöjä, joilta jätemaksu on kohtuullistettu kokonaan määräajaksi tai toistaiseksi.

Kuva: Perusmaksurekisterin kohteet jaettuna vakituksiin (sininen) sekä vapaa-ajan (keltainen) asuntoihin sekä kuljetusyritysten tyhjennysrekisterin mukaiset jätteiden tyhjennyspisteet (vihreä).

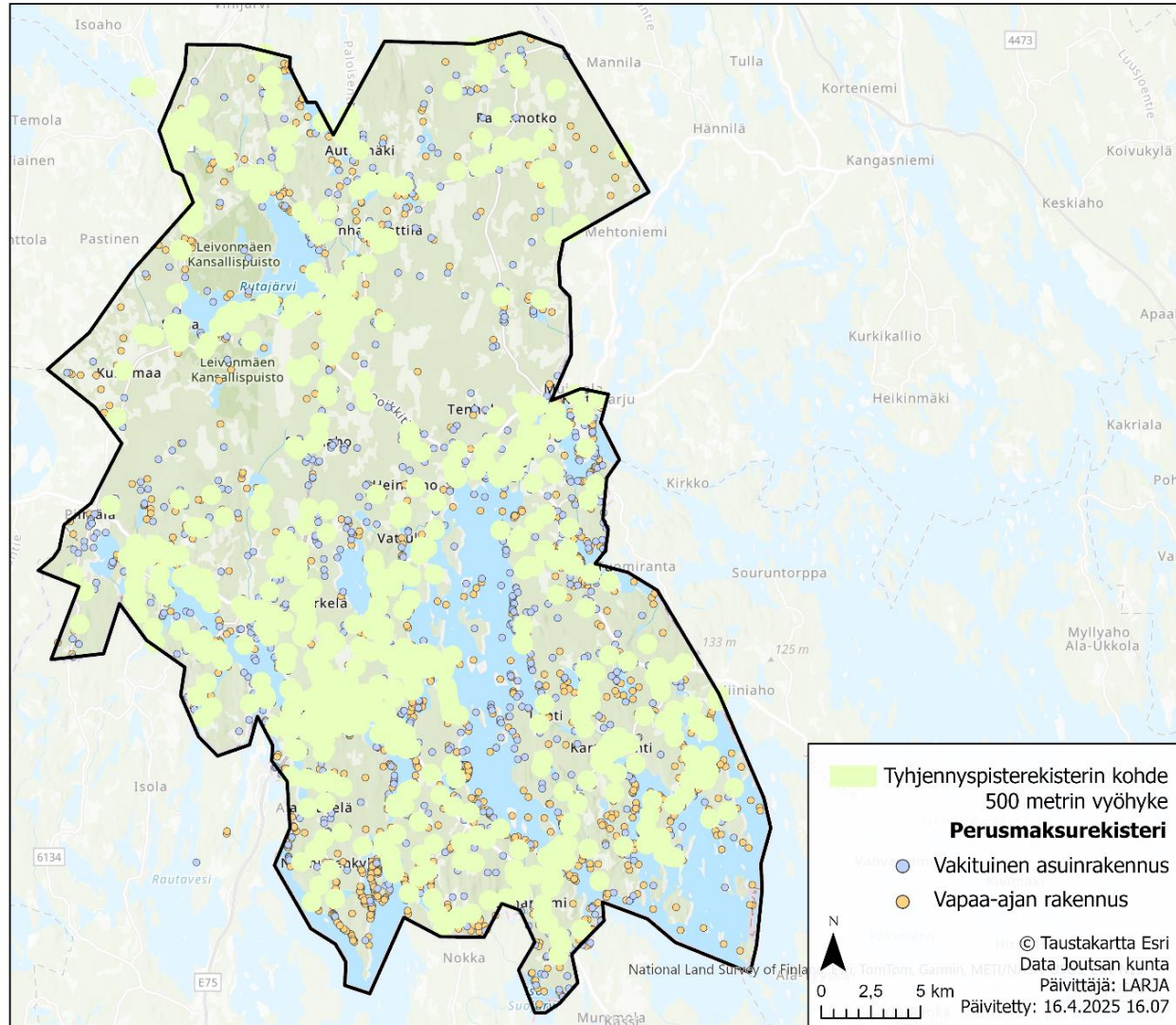

Kattavuuden arviointi bufferivyöhyketarkastelulla

- Selvityksessä on tehty vertailua paikkatiedon avulla lisäämällä 500 metrin bufferivyöhyke jätteenkuljettajien nykyisten tyhjennyspisteiden ympärille ja vertaamalla sitä nykyisiin tyhjennyspisteisiin.
- 500 metrin bufferivyöhyke valittiin tarkasteluun alueen erityispiirteet huomioiden.
- Tarkastelussa oletettiin, että jos tyhjennyspisterekisterin kohde on perusmaksurekisterin kohteesta alle 500 metrin päässä, alueella on todennäköisesti saatavilla jätteenkuljetuksen palveluita.
- Tarkastelu ei ota huomioon vesistöjä tai tiestöä.

Kattavuuden arviointi bufferivyöhyketarkastelulla

- Suuri osa perusmaksurekisterin pisteistä, joiden kohdalla ei tehdä tyhjennyksiä, sijaitsee lähellä nykyisiä tyhjennyspisteitä. Vapaa-ajan asuntoja on bufferivyöhykkeiden ulkopuolella enemmän kuin vakituisia asuntoja.
- Vakituksia asuntoja on 500 metrin bufferivyöhykkeen ulkopuolella koko Joutsan kunnan jätelautakunnan alueella yhteensä 601 kiinteistöä (21,3 %) ja vapaa-ajan asuntoja yhteensä 1412 kiinteistöä (44 %).
- Kiinteistöjen kokonaisliittymisaste on tässä tarkastelussa 66,7 %. Vakituisten asuntojen liittymisaste jätteenkeräykseen on 78,7 % ja vapaa-ajan asuntojen liittymisaste 56,0 %.

Kuva: Jätteiden nykyiset tyhjennyspisteet 500 metrin bufferivyöhykkeellä.

Kattavuuden ja luotettavuuden laadullinen arviointi

Jätteenkuljetusyritykset

- Joutsan kunnan alueella toimii sekajätteen kuljetuksissa 4 kuljetusyritystä, joista jokainen vastasi yrityskyselyyn.
- Kyselyyn vastanneista yrityksistä suurin osa tarjosi palveluitaan koko kunnan alueella.
- Yrityksistä yksi ilmoitti keskittyvänsä Rutalahti-Leivonmäki alueelle. Toinen yritys puolestaan ilmoitti, ettei juurikaan aja Leivonmäen alueella, vaan ohjaa asiakkaat muille toimijoille.
- Kyselyn mukaan asiakkailta oli tullut reklamaatioita yrityksille yhteensä 21 kpl vuonna 2024. Reklamaatiot liittyivät mm. laskutuksen ja hinnoittelun epäselvyyksiin, tyhjennysajankohtien virheisiin, hukkanoutoihin sekä jäteastian vaurioitumiseen.

Viranomaiset

- Viranomaisen mukaan kuljetuspalveluita tarjotaan koko kunnan alueella.
- Viranomaiset eivät olleet antaneet reklamaatioita yrityksille vuoden 2024 aikana.

Luotettavuuden arviointi jätehuoltomääräysten noudattamisen perusteella

- Kyselyyn vastanneille kuljetusyrityksille ei ole tullut vuonna 2024 vastausten perusteella reklamaatioita viranomaisilta jätehuoltomääräysten noudattamisesta.
- Suurin osa kysymykseen vastanneista yrityksistä ilmoitti, ettei heillä ole asiakkaita, joilla olisi jätehuoltomääräyksistä poikkeava tyhjennysväli.
- Sekajätteen keräysvälineiden tyhjennysvälejä voidaan tarkastella jätteenkuljetusyrityksiltä saaduista jätetyhjennystiedoista.
- Tiedoista nähdään, että jätehuoltomääräyksistä poikkeavia tyhjennysvälejä (yli 8 viikkoa) on 2,4 % tarkastelluista kiinteistökohtaisista tyhjennyspisteistä.
- Eräässä tyhjennyspisteessä tyhjennysväli ei ollut saatavilla (0,1 % tyhjennyspisteistä).

Keräysväline	Tyhjennyspisteet, joissa tyhjennysväli yli 8 viikkoa	Osuus (%) kaikista sekajätteen tyhjennyspisteistä	Tyhjennyspisteet, joiden tyhjennysväli ei tiedossa	Osuus (%) kaikista sekajätteen tyhjennyspisteistä
100–140 l	1	0,1 %	0	0,0 %
200–250 l	15	1,1 %	1	0,1 %
300–400 l	1	0,1 %	0	0,0 %
600–660 l	13	1,0 %	0	0,0 %
Yli 660 l (mm. syväkeräys, etulastauskontit)	0	0,0 %	0	0,0 %
Ei tiedossa	0	0,1 %	0	0,0 %
Yhteensä	31	2,4 %	1	0,1 %

Kohtuullisten ja syrjimättömien ehtojen tarkastelu asiakasmaksujen perusteella

- Kohtuulliset ja syrjimättömät ehdot tarkoittavat sitä, että kaikille kiinteistöille on tarjolla tarpeen mukaan samantasoista palvelua samanlaisin ehdoin.
- Erot palvelun laadussa, hinnassa tai hinta-laatusuhteessa eivät tee palvelun ehtoja automaattisesti syrjiviksi, jos erot ovat kohtuulliset ja perustuvat tuotantorakenteeseen esimerkiksi etäisyyteen, tyhjennyskertoihin sekä keräysalueen astiamääriin.
- Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on järjestelmä, jossa jätteen haltija kilpailuttaa jäteastian tyhjennyksen ja lopullinen hinta määräytyy kuljetusyritysten keskinäisen kilpailun kautta.
- Hintaan vaikuttavat mm. kuljetusmatka, astian siirtomatka, astiamäärä alueella, liikennöintiolosuhteet sekä mahdollisesti muut asiakkaan haluamat erityispalvelut (esim. jäteastian pesu).
- Hintatietoja kysyttiin yrityksille tehdyssä kyselyssä ja erillisillä sähköposti- sekä puhelintiedusteluilla.
- Hintatietoja toimittivat lopulta kaksi kuljetusyritystä
- Toimitetuista hintatiedoista ei pystytty tekemään kattavia hinta-analyysyjä, mutta kahden vastanneen yrityksen hinnoissa ei ollut merkittäviä eroja.
- Yrityskyselyn vastauksien mukaan koko kunnan alueella on käytössä sama hinnasto.

Kunnallisen toimivuuden ja alueellisen kehittämisen laadullinen arviointi 1/2

- Jätehuollon toimivuutta ja kehittämismahdollisuuksia tulee arvioida alueellisenä kokonaisuutena, ottaen huomioon sekä kuntavastuullinen että markkinaehtoinen jätehuolto.
- Jätelain mukaisesti jätteenkuljetusjärjestelmän valinnan yhtenä edellytyksenä on, että "jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa".
- Kuljetusjärjestelmä ei periaatteessa suoraan vaikuta jätteiden käsittelyn alueelliseen kehittämiseen, sillä kunta päättää yhdyskuntajätteiden käsittelypaikan kuljetusjärjestelmästä riippumatta ja jätteen luovutusvelvollisuus kuuluu molempiin järjestelmiin.
- Kuljetusjärjestelmä kuitenkin tukee jätehuollon alueellista kehittymistä keräyksen ja kuljetusten osalta.

Kunnallisen toimivuuden ja alueellisen kehittämisen laadullinen arviointi 2/2

Viranomaiset

- Viranomaiselta ei saatu kommentteja kunnallisen toimivuuden kehittämisestä

Jätehuoltoyritykset

- Yrityskyselyssä kysyttiin tulevista tai suunnitteilla olevista investoinneista, joihin jätteenkuljetusjärjestelmän muutos saattaisi vaikuttaa. Vastauksissa tuotiin ilmi, ettei Joutsassa ei ole biokaasutankkaus asemaa vaan lähin sijaitsee Jyväskylässä, mikä vaikuttaa kaasuautoihin investoimiseen.
- Myöskään sähköautot eivät ole vielä toistaiseksi yleistyneet jätteenkuljetuksissa.
- Yleisesti vastanneilla yrityksillä oli suunnitteilla Joutsan alueen jätehuoltoon investointeja liittyen mm. jäteaseman laajennukseen sekä kuljetuskaluston uusimiseen.

Yhteistyö yritysten ja viranomaisten välillä

- Yritysten vastauksissa todettiin, että asukkaan järjestämä jätteenkuljetusjärjestelmä mahdollistaa suoran asiakaskontaktin, jolloin yritykset voivat vastata nopeasti palvelutarpeisiin tai jätehuoltoon liittyviin kysymyksiin.
- Viranomaiskyselyssä jätteenkuljetusjärjestelmän todettiin vaikuttavan yhteistyöhön yrityksien ja viranomaisten välillä.

Ympäristö- ja terveysvaikutukset

- Jätelain mukaan kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus ei saa aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle eikä ympäristölle.
- Jätteenkuljetusten ympäristön- ja terveydensuojelullinen vähimmäisvaatimus on huomioitu jo ammattimaisesti jätteitä kuljettavien yritysten velvollisuudella rekisteröityä ELY-keskusten ylläpitämään jätehuoltorekisteriin.
- Viranomaisten vastauksissa tuotiin esille, että jätteenkuljetusjärjestelmä sekajätteen osalta ei aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle terveyshaittaa
- Selvityksen yhteydessä ei tullut ilmi ympäristö- tai terveysviranomaisen antamia merkittäviä yksittäisiä huomautuksia roskaantumisesta, mikä olisi aiheutunut nykyisestä kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmästä.

- Kyselyyn vastanneiden yritysten jätteenkuljetuskalusto on esitetty alla olevassa taulukossa.

EURO4	EURO5	EURO6
2	3	9

Kokonaismyönteisyys

Kotitaloudet

- Yleisesti kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetusjärjestelmässä asiakkaalla on vapaus valita itse jätteidensä kuljettaja sekä vapaus vaihtaa palveluntarjoajaa halutessaan.
- Kiinteistön haltijan pitää omatoimisesti etsiä itselleen sopivin sopimuskumppani alueella toimivista jätteenkuljetusyrityksistä.
- **Tähän selvitykseen ei kuulunut asukaskyselyä.**

Yritykset

- Yrityskyselyn perusteella siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen merkitsisi alueella toimivien jätteenkuljetusyritysten toiminnan voimakasta taantumista, jos yritykset eivät saisi kuntaurakoita
- Lisäksi kyselyn vastauksissa nostettiin esille, että siirtyminen kunnalliseen jätteenkuljetusjärjestelmään voisi vaikuttaa Joutsan jäteaseman toimintaan, kuten asiakaspalveluun ja vastaanottopalveluihin merkittävästi.
- Kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen voidaan todeta olevan myönteinen yritysten toimintaan, koska se säilyttää alueella jätehuollon monipuolista palvelutarjontaa sekä mahdollistaa nykyisten jätteenkuljetusyritysten toiminnan laajamittaisemmin.

Viranomaiset

- Viranomaiskyselyn perusteella kunnan eri alueet eivät eroa toisistaan viranomais tehtävien hoitamisen osalta.
- Ympäristö- ja terveysviranomaisten resursseja jätehuoltoon liittyen käytetään selvityksen teko hetkellä laskutukseen ja jäteneuvontaan.
- Selvityksen pohjalta kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen ei voida todeta lisäävän työmäärää viranomaisille.

5. Jätelain ehtojen arviointi

Jätelain ehtojen arviointi 1/2

- Jätelain ehtojen arvioinnissa on käytetty mittareita, joiden perusteella on arvioitu, täyttyykö kunnassa jätelain 35 §:n ja 37 §:n mukaiset ehdot.
- Arvioinnissa hyödynnettiin paikkatietotarkasteluista saatuja tietoja jätekuljetukseen liittymisasteista sekä perusmaksurekisterin pisteiden sijaintitietoja suhteessa nykyisiin tyhjennyspisteisiin.
- Kuntakohtaisen arvioinnin avuksi on asiantuntijatyönä määritetty kriteeristö, joka on tukenut jätelain ehtojen täyttymisen arvioimisessa.
- Yksistään kriteeristön perustella ei ole arvioitu jätelain ehtojen täyttymistä, vaan arvioinnissa on otettu huomioon myös hintajakaumat suhteessa aluerakenteeseen ja yritysten ilmoittamat toiminta-alueet.

Arviointikriteeri	Hyvä	Kohtalainen	Huono
Liittymisaste	>85 %	75–84 %	<75 %
Perusmaksurekisterin piste kaukana nykyisistä tyhjennyspisteistä (vakituinen kiinteistö)			> 1 %
Perusmaksurekisterin piste kaukana nykyisistä tyhjennyspisteistä (vapaa-ajan kiinteistö)			> 5 %
Haja-asutusalueen liittymisaste	>75 %	74–67 %	< 66 %

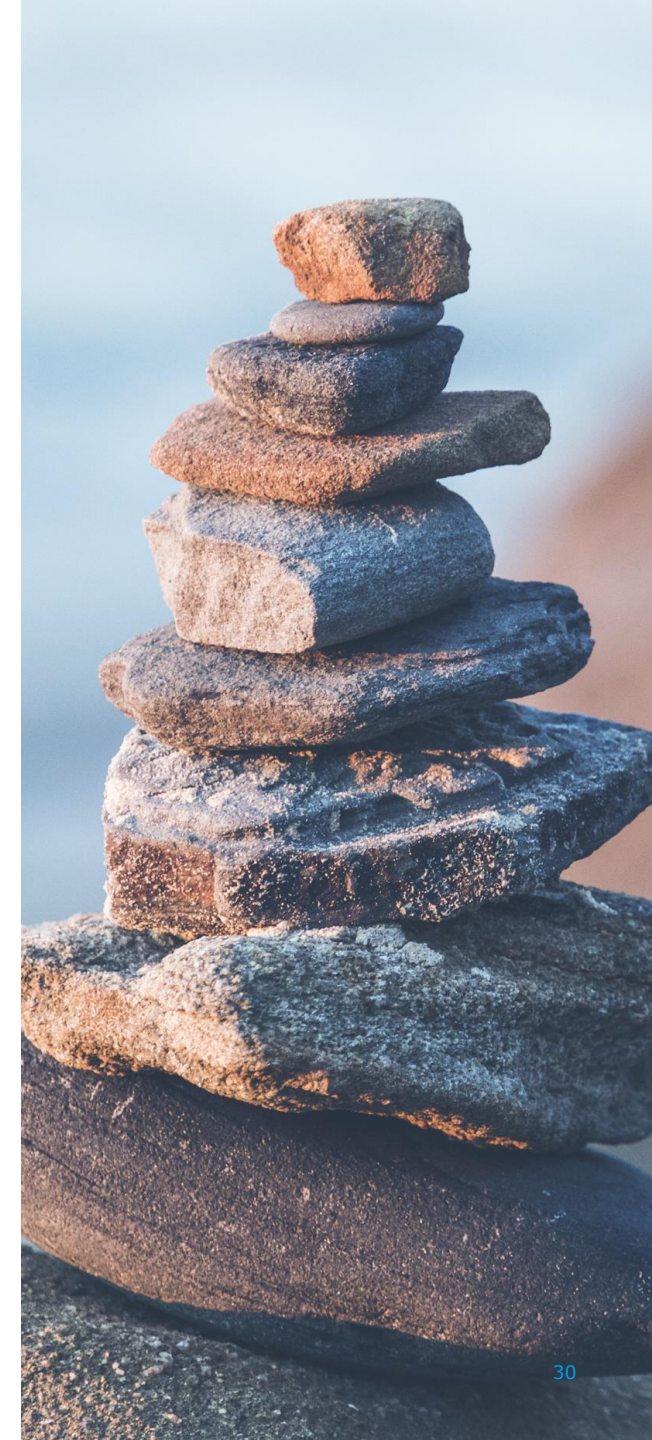
Jätelain ehtojen arviointi 2/2

- Selvityksessä verrattiin 500 metrin etäisyydellä olevia nykyisiä jätteenkuljettajien tyhjennyspisteitä perusmaksurekisterin tietoihin pakkatietoaineistossa.
- Kiinteistöjen kokonaisliittymisaste on tässä tarkastelussa 66,7 %. Vakituisten asuntojen liittymisaste jätteenkeräykseen on 78,7 % ja vapaa-ajan asuntojen liittymisaste jätteenkeräykseen 56,0 %.
- Tiheämmin asutuilla alueilla liittymisaste jätteenkeräykseen on merkittävästi korkeampi kuin harvemmin asutuilla alueilla.
- Myös vapaa-ajan asuntojen liittymisaste on yleisesti alempi kuin vakituisten asuntojen liittymisaste.

6. Johtopäätökset

Johtopäätökset

- Selvityksen perusteella jätelain 35 ja 37 §:n ehdot täyttyvät luotettavuuden, alueellisen kehittämisen, kattavuuden sekä kokonaisuhyönteisyyden osalta nykyisessä kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa.
- Nykyisen järjestelmän ei myöskään aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
- Selvitykseen saatujen tietojen perusteella ei voi tehdä yksiselitteistä arvioita, että jätelain ehto kohtuullisuudesta ja syrjimättömyydestä täyttyisi koko kunnan alueella.
 - Tarkempaa arvioita varten tarvittaisiin kattavammin tietoja asukkaiden todellisista jätteenkäsittelymaksuista.
- Laskennallinen jätehuoltoon liittymisaste on Joutsan kunnassa myös matala, mikä voi johtua puutteellisista lähtötiedoista.
 - Tarkempaa arviointia varten tarvittaisiin jätteenkuljetusyritysten toimittamien tyhjennyspaikkatietojen analysointia.
- Liittymättömyyden juurisyistä ei ole tietoja. Tästä syystä kaikkien ei ole voitu tehdä yksiselitteistä arvioita, täyttyvätkö jätelain ehdot.
- Liittymättömyyden syiden arvioimiseksi voisi tehdä esimerkiksi erillisen asukaskyselyn, joka ei sisältynyt tähän toimeksiantoon.

Bright
ideas.
Sustainable
change.

RAMBOLL